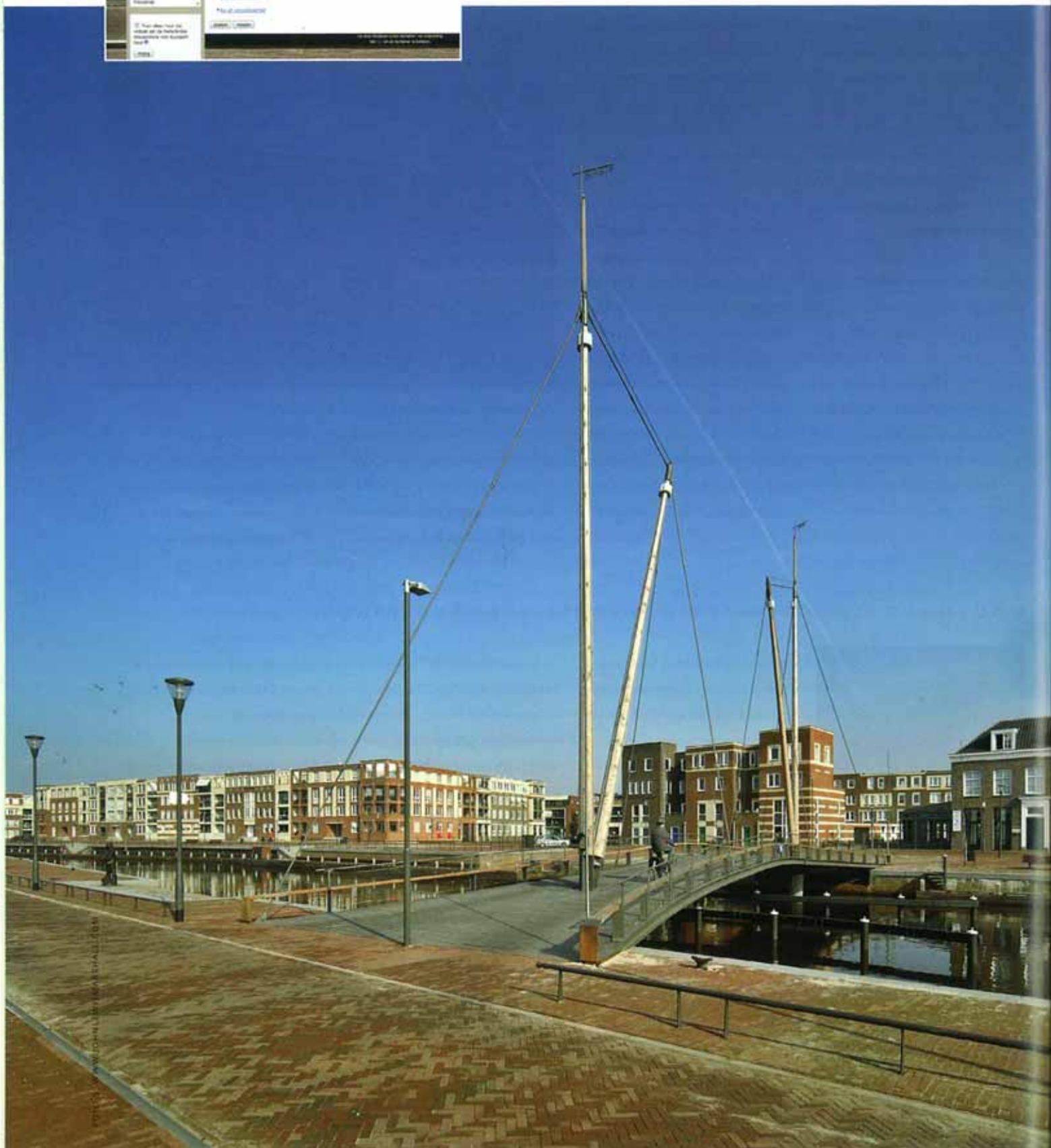

Het zoekscherm Woning- en Utiliteitsbouw van www.houtdatabase.nl.

Brug Eemhaven Amersfoort; ontwerp: Van Roosmalen Van Gessel Architecten Delft. In de brug zijn drie verschillende FSC-houtsoorten verwerkt: Canadees Oregon pine (pylonen), en Braziliaans massaranduba (dekdelen) en cumaru (relingen).

SCHATPLAATS DUURZAAM GEPRODUCEERD HOUT

WWW.HOUTDATABASE.NL

Er is een nieuwe website voor bouwend en houtminnend Nederland in de lucht: www.houtdatabase.nl.

Tijdens de Nationale Houtdag 2009 (1 december jl., Muziekgebouw aan 't IJ Amsterdam) stelde

Jacqueline Cramer, minister van VROM, deze met een druk op de knop in werking.

Bossé, nyatoh, cedrorana, kosipo, mukulungu, muirapiranga, khaya, louro vermelho... Met de certificering van bossen zijn er een heleboel 'nieuwe' houtsoorten op de markt gekomen. Dat geeft de architect een breder keuzepalet, maar hoe zien ze eruit en voor welke toepassingen zijn ze geschikt? En welke zijn beschikbaar met certificaat van verantwoord bosbeheer? Wat is de status van deze certificaten in het duurzaam inkoopbeleid van de overheid? www.houtdatabase.nl beantwoordt al deze vragen, en biedt meer.

Beschikbaar met keurmerk De database, in een eerdere versie met alleen toepassingen in de grond-, weg- en waterbouw op het intranet van Rijkswaterstaat, omvat per houtsoort algemene informatie (herkomstgebied, keurmerken en/of legaliteitsverklaringen), de fysisch-mechanische eigenschappen, uiterlijke kenmerken (inclusief foto's), be- en verwerkbaarheid, toepassingsmogelijkheden, voorbeeldprojecten in de gww-sector en woning- en utiliteitsbouw en leveranciers. Uitgangspunt is het inzichtelijk maken van de beschikbaarheid van hout met een keurmerk voor duurzaam bosbeheer, dat een status heeft binnen het inkoopbeleid van de Nederlandse overheid; zie kader TPAC. Deze optie is standaard aangevinkt. Er worden dus alleen houtsoorten getoond met een keurmerk dat voldoet aan de Nederlandse inkoopcriteria voor hout. Bovendien toont de site slechts CoC-gecertificeerde leveranciers (chain of custody) die het hout gecertificeerd kunnen leveren volgens een door TPAC goedgekeurde standaard. In totaal staan ruim 200 houtsoorten en 15 plaatmaterialen in de database. Een klankbordgroep van overheidsinkopers en bestekschrijvers, Kenniscentrum Houtconstructies Rijkswaterstaat en Centrum Hout zagen toe op de ontwikkeling en de inhoud.

Opties Op de homepagina moeten bezoekers eerst een keuze maken tussen de opties Woning- en utiliteitsbouw, GWW en Plaatmaterialen. Vervolgens komen de houtsoorten met toepassingen binnen deze sectoren in beeld, waarna men via verschillende ingangen verder kan zoeken. Allereerst kan dit door een toepassing te selecteren. De database bevat er in totaal 52; zie kader Toepassingscategorieën. De gww-toepassingen zijn gebaseerd op NPR 5493 (*Kwaliteitsrichtlijnen voor loofhout in weg- en waterbouwkundige werken*), aangevuld met informatie uit het Houtvadecum (2005⁹) en andere bronnen. Voor de Woning- en utiliteitsbouw liggen de KVT (*Kwaliteit van houten gevelelementen*) en eveneens het Houtvadecum daaraan ten grondslag. Voor Plaatmaterialen is de Plaatmaterialenindex van Centrum Hout aangehouden. Bovendien kan men zoeken op tien fysisch-mechanische eigenschappen, zoals volumieke massa, hardheid, elasticiteitsmodulus en sterkteklasse, en zes kenmerken over het uiterlijk en de be-/verwerkbaarheid.

Voorbeeldprojecten Bij de verschillende houtsoorten die aan de zoekcriteria voldoen, worden in de regel niet alleen de geijkte getoond, maar ook minder bekende; zie kader 'Nieuwe' houtsoorten. Vervolgens zijn de

TPAC Er zijn wereldwijd verschillende certificeringssystemen in omloop die zeggen verantwoord bosbeheer te garanderen. Om vast te stellen welke daarvan voor de Nederlandse overheid voldoende waarborg voor duurzaamheid bieden, heeft de minister van VROM inkoopcriteria voor duurzaam geproduceerd hout vastgesteld. Daaraan toetst de Timber Procurement Assessment Committee (TPAC) verschillende certificeringssystemen voor verantwoord bosbeheer en de handelsketen (chain of custody). Op dit moment voldoen de systemen FSC en PEFC België, - Duitsland, - Finland, - Oostenrijk en - Zweden hieraan. Andere zitten nog in de toetsingsprocedure. Het is dus zaak de ontwikkelingen te volgen, bijvoorbeeld via www.inkoopduurzaamhout.nl.

Hout is een van de mogelijkheden om de bossen waarde te geven, goed te beheren en in stand te houden.

FOTO: HET HOUTBLAD/HDG

FOTO'S: WWW.IDHRELEWISMARSHALL.COM

Twee andere voorbeelden om hout niet op soort maar op prestatie-eisen te kiezen. Steigerwerk, bestaande uit Zuid-Afrikaans cloeziana (meerpalen) en Braziliaans angelim vermelha (constructie) en massaranduba (dekdelen). En...

... afwisselende open gevelbekleding in vier Braziliaanse houtsoorten: louro preto, wane (louro gamela), mandioqueira (sucupira amarela) en andira (vermelha). Woningproject Floriande Hoofddorp; ontwerp: SeARCH Amsterdam.

Toepassingscategorieën database

Gww	Woning- en utiliteitsbouw	Plaatmaterialen
Loopdekken	Deuren*	Liggers (massief)
Brugdekken, planken aanlegsteigers	Deurkozijnen*	Knoopplaten
Bepanking voor sluisdeuren (kleedhout)	Ramen*	Vloer-, dak-, wand- bekledingen
Constructie- en wrijfhout	Raamkozijnen*	Verstijvingsplaten
Damwanden en beschoeiingen	Gevelbekleding	Dragende wanden
Horizontale leuningen	Trappen*	Dragende platen
Beslagen palen	Traptreden*	Verbindingsstukken bij samengestelde constructies
Gezaagde palen	Trapleuningen*	Betonbekistingen
Ronde palen	Balken en gordingen	Buitentoepassingen
Geluidsschermen/-wanden	Spanten en liggers	Gevelbekleding
Licht-/leidingmasten	Kolommen	Binnenbekleding
Wegportalen	Regels, tengels, rachels	Vloerplaten (ondervloeren)
Geleiderail	Balustraden	
Kraag- en zinkstukken	Leuningen	
Wegfunderingen	Plinten	
	Lijsten	
	Schroten	

* Binnen/buiten.

gegevens die bij de betreffende soort horen, te raadplegen. Daarnaast zijn aan een groot aantal soorten voorbeeldprojecten gekoppeld. Op die manier kunnen ervaringen van de toepassing van 'nieuwe' (minder bekende) houtsoorten in de praktijk worden gedeeld en tot inspiratie dienen. De database bevat meer dan honderd voorbeeldprojecten. Om de informatie in de database actueel te houden, is regelmatig onderhoud nodig. Centrum Hout en Probos dragen hiervoor de komende jaren zorg. Het is daarbij belangrijk dat de sector goede voorbeeldprojecten van toepassingen van duurzaam geproduceerd hout aanlevert om collega's te informeren en te motiveren.

Stijgende vraag Steeds meer opdrachtgevers willen de garantie dat het gebruikte hout afkomstig is uit duurzaam beheerde bossen. Zo koopt de rijksoverheid vanaf 2010 100% duurzaam in, terwijl provincies en waterschappen voorlopig naar 50% en gemeenten naar 75% streven. Ook veel grote marktpartijen als financiële instellingen en woningcorporaties willen alleen nog gecertificeerd hout. Om er zeker van te zijn dat dit afkomstig is uit een verantwoord beheerd bos, dient elke stap vanuit het gecertificeerde bos naar de uiteindelijke klant gecontroleerd en gecertificeerd te worden (CoC-certificering). Via bestekken komt de vraag naar gecertificeerd hout uiteindelijk op de markt. Architecten, projectontwikkelaars en andere opdrachtgevers in de bouw en gww oefenen zo invloed uit op de daadwerkelijke toepassing van duurzaam geproduceerd hout.

Besteksbepalingen Het opnemen van de juiste besteksbepalingen is hét middel om de aantoonbaar duurzame herkomst van de grondstof zeker te stellen. Het is van groot belang dat architecten en opdrachtgevers in hun bestek geen specifieke houtsoorten en, in verband met juridische voorwaarden, geen specifiek keurmerk noemen, maar alleen de gewenste fysisch-mechanische houteigenschappen, esthetische eisen én de randvoorwaarden voor de duurzame herkomst van het hout, zoals de overheidscriteria voor de inkoop van duurzaam hout volgens TPAS (Timber Procurement Assessment System).

Daardoor ontstaat meer vrijheid voor de aannemer en houthandel om uit te kijken naar alternatieve houtsoorten, die bijvoorbeeld wel met een certificaat voor duurzaam bosbeheer en/of tegen een aantrekkelijker prijs beschikbaar zijn. Op www.inkoopduurzaamhout.nl zijn besteksbepalingen te vinden die voldoen aan het overheidsbeleid. Deze worden ook in de RAW-systematiek geïntegreerd (Rationalisatie en Automatisering grond-, weg- en waterbouw). Daarnaast wordt eraan gewerkt de besteksbepalingen in de STABU-systematiek op te

nemen. De bepalingen zijn bovendien in de nieuwste criteriadocumenten voor duurzaam inkopen van Agentenschap NL verwerkt.

Juiste hout, juiste plaats Met het gebruik van aantoonbaar duurzaam geproduceerd tropisch hout is op zich niets mis. Hout is immers een van de mogelijkheden om bossen een waarde te geven. Echter, het is wel verstandig zuinig met de grondstof om te gaan en de vraag te stellen: welk hout gebruik je waar? Uit onderzoek van Probos blijkt het aandeel tropisch hout in de bouw het afgelopen decennium met 18% te zijn gestegen; zie www.probos.nl. Verder komt naar voren dat tropisch hout nog te vaak voor toepassingen dient waar alternatieven als Europees hout prima voldoen. Meranti of merbau voor binnenkozijnen is hiervan een sprekend voorbeeld. Wanneer het bestek de vereiste prestatie-eisen noemt, in combinatie met de voorwaarden omtrent duurzame herkomst, krijgen alternatieven betere kansen. De houtdatabase kan behulpzaam zijn bij het bepalen hiervan.

Perfect hulpmiddel Hout is een prachtig en milieuvriendelijk materiaal. De belangrijkste randvoorwaarde voor het gebruik ervan is dat het aantoonbaar afkomstig is uit duurzaam beheerde bossen. Op de Nederlandse markt zijn er voldoende bekende en minder bekende houtsoorten die duurzaam zijn geproduceerd. Maar door de vaak nog traditionele manier van inkopen en aanbesteden, met een beperkt aantal voorgeschreven houtsoorten, worden de beschikbare duurzaam geproduceerde soorten niet optimaal benut. Met de houtdatabase hebben alle schakels in de keten (van leverancier, architect, aannemer tot inkoper) een perfect hulpmiddel om duurzaam geproduceerd hout voor elke toepassing in de bouw te vinden. •

MARK VAN BENTHEM & MARTIJN
BOOSTEN, STICHTING PROBOS

'Nieuwe' houtsoorten Bij het voorschrijven van duurzaam geproduceerd hout is het van belang geen specifieke houtsoorten voor te schrijven, maar de relevante fysisch-mechanische eigenschappen. Dit geeft leveranciers meer ruimte de vraag in te vullen met 'nieuwe', minder bekende gecertificeerde houtsoorten. Dit kan ook financieel aantrekkelijker zijn (voor de opdrachtgever). Bovendien zijn er minder bekende houtsoorten met exotische kleuren en uitstralingen, die nieuwe kansen voor ontwerpers en architecten bieden. Bij verantwoord bosbeheer wordt gekeken naar meer houtsoorten die het bos kan leveren. Zo blijft de balans aan soorten in het bos behouden en wordt niet op een beperkt aantal soorten roofofbouw gepleegd. Elke nieuwe, geïntroduceerde houtsoort draagt bij aan de economische rentabiliteit van verantwoord bosbeheer en daarmee aan bosbehoud.